

География пәнінен 2024-2025 облыстық олимпиада
9 сынып
1 тур
Бағалау сызбасы

Бұл олимпиада тақырыптық тапсырмалары бар 5 бөлімнен тұрады (әрқайсысы 10 ұпайдан). Бұл олимпиадада алуға болатын ең жоғары ұпай – 50.

Олимпиаданы орындау уақыты: 2,5 сағат (150 минут).

Қазылар алқасына ұсынымдар:

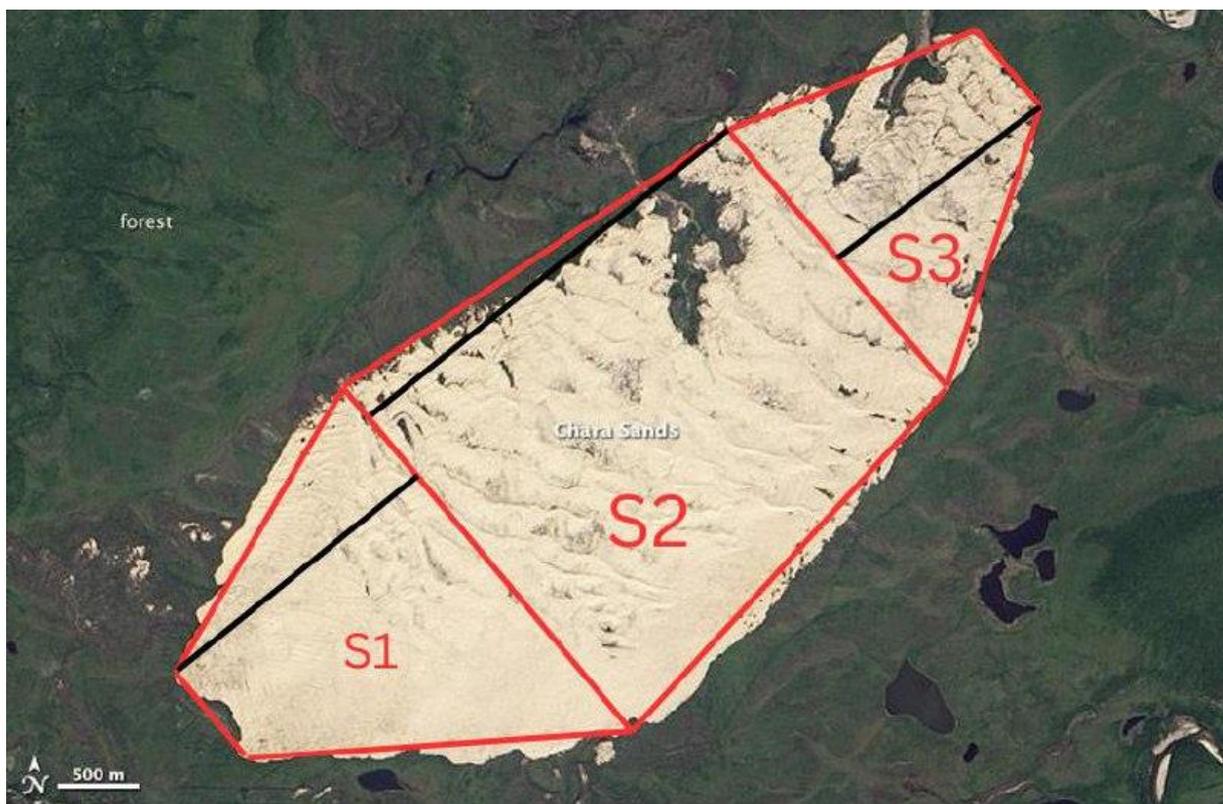
- **Құжаттағы қызыл мәтін** тапсырманы нақты бағалау үшін маңызды авторлардың жауаптары мен түсіндірмелерін көрсетеді.
- **Бағалау сызбасында көрсетілген дұрыс жауаптарды санаңыз немесе балама жауаптарды дереккөздердің нақты деректерімен дәлелденген жағдайда ғана санаңыз.** Кітаптарда, соның ішінде мектеп оқулықтарында да қателер болуы мүмкін және ғылыми дәлелденген ақпаратты қажет етеді.
- **Тест сұрақтары:** жалғыз дұрыс жауапты ғана санаңыз. Егер екі жауап таңдалса – сұраққа 0 ұпай. Әйтпесе, бағалау сызбасының дұрыс еместігі және таңдалған екі жауаптың да дұрыстығы дәлелденуі керек.
- **Тақырыптық тапсырмалары бар бөлімдер:** бөлімдерде бір жауап нұсқасын, бірнеше жауап нұсқасын таңдауды немесе оқушының толық жауап жазуын талап ететін сұрақтар бар. **Сұрақтардың құрылымына және қажетті жауап форматына назар аударыңыз.**
- **Сұрақпен шектелгеннен көп жауап берілсе, барлық артық жауаптарды елемей керек.** Мысалы: егер жауап үш дәлелді қажет етсе, ал оқушы төрт дәлелді көрсетсе, дұрыстығына қарамастан реті бойынша соңғы жауап есепке алынбайды. **Ескертпе:** Шартта жауаптар санына шектеу қойылмаса немесе жауаптардың ең аз саны ғана көрсетілсе («кем дегенде N аргумент»), барлық жазбаша жауаптарды қарастырыңыз.

А бөлімі. Чара құмдары

1.1. Чара құмдары РФ-ның қай федералды округінде орналасқан? [0.5]

0.5 ұпай: Қиыр Шығыс

1.2. Құм массивінің шамамен ауданы қанша? Есептеңіз [1]

Егер жауап **10.5-14.5 км²** диапазонындағы мәнді берсе, жауап дұрыс (1 толық ұпай) деп саналады және жауаппен бірге оның шешімі міндетті түрде көрсетілуі керек.

Негізгі шешім (массивті үш трапецияға бөліп, олардың аудандарын табыңыз):

$$S \text{ (трапеция ауданы)} = \frac{1}{2} (a + b) \cdot h$$

$$S_1 = \frac{1.5\text{см} + 5.3\text{см}}{2} * 3.2\text{см} \quad S_1 = 10.88 \text{ см}^2$$

$$S_2 = \frac{5.3\text{см} + 4.01\text{см}}{2} * 5.1\text{см} \quad S_2 = 23.74 \text{ см}^2$$

$$S_3 = \frac{4.01 + 1.5}{2} * 2.1 \quad S_3 = 5.78 \text{ см}^2$$

$$S_1 + S_2 + S_3 = 40.41 \text{ см}^2$$

$$1 \text{ см} = 555.55 \text{ м}$$

$$1 \text{ см}^2 = 308635.8025 \text{ м}^2$$

$$S_{\text{жалпы}} = 40.41 \text{ см}^2 * 308635.8025 = 12\,470\,583.92 \text{ м}^2 = 12.47 \text{ км}^2$$

Ескерту: Аумақты бөлудің және оның ауданын есептеудің балама тәсілдері есептеулер дұрыс орындалған және алынған нәтиже рұқсат етілген диапазонда болған жағдайда қабылданады.

2. Чара құмдарының қазіргі келбеті мыңдаған жылдар бойы табиғи процестердің әсерінен қалыптасты.

2.1. Көптеген ғалымдардың пікірінше, Чара құм массиві қай геологиялық кезеңге дейін қалыптасқанын көрсетіңіз. Бұл кезең көптеген мұздықтардың пайда болуымен, флювиогляциальды шөгінділердің дамуымен және қазіргі заманғы жер бедерінің қалыптасуымен сипатталады. 2,6 млн жылдан 11,7 мың жылға дейін созылды. [1]

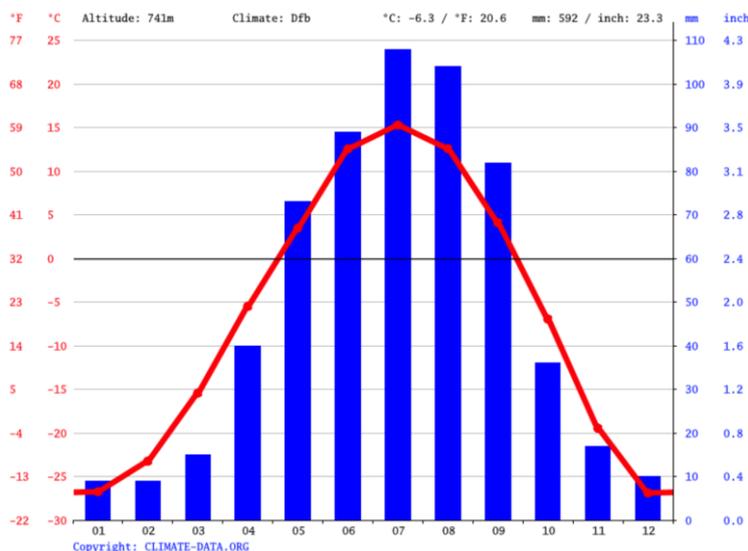
1 ұпай: Плейстоцен/Төрттік/Антропоген(Антропоцен саналмайды)

2.2. Чара құмдары пайда болғанға дейін тау аралық ойпатта құмның жиналуына қандай геоморфологиялық процесс себеп болды? [1]

1 ұпай: Флювиогляциальды аккумуляция / Еріген мұздық суларының шөгінділері

2.3. А3 сызбасына сәйкес, Чара құмдарында пішіні мен құрылымы бойынша қандай құм төбелері негізінен кездеседі? [0.5]

0.5 ұпай: А нұсқасы

А4 сызбасы. Чара ауылының климатограммасы

3.1. Климатограмманы пайдаланып, жылдық жауын-шашын мөлшерін анықтаңыз. [0.5]

Жылдық жауын-шашын мөлшері **590-595 мм-ге** дейінгі диапазонда екенін анықталғаны үшін **0.5 ұпай**.

3.2. Жылдық жауын-шашын мөлшері құрғақшылықтың (шөл климатының) климаттық критерийлеріне сәйкес келе ме? Жауабыңызды негіздеңіз. [1.5]

0.5 ұпай: Жоқ, сәйкес келмейді

Негіздеме үшін **1 ұпай: Құрғақ климат критерийлерінен жоғары (<250 мм/жыл)**

Сондай-ақ дұрыс жауап болып саналатын нұсқа (1 ұпай): **жауын-шашын мөлшері шөл үшін тым көп**

3.3. Жауын-шашынның салыстырмалы түрде орташа мөлшеріне қарамастан, Чара құмындағы ландшафттың қалыптасуы мен тұрақтылығына қандай климаттық фактор ықпал етеді? [1]

Келесілерден кез келген бір дұрыс фактор (1 ұпай): **төмен температура / көпжылдық тоң**

3.4. Берілген климатограммаға сүйене отырып, Көппен жүйесі бойынша климат түрін анықтаңыз. [1]

1 ұпай: Dfb

Df: 0.5 ұпай

4. Чара құмдары орналасқан аймақ ерекше режимге бағынады: құм төбелері арқылы тек бекітілген бағыттар бойынша жүруге рұқсат етіледі, құрылыс және өнеркәсіптік әзірлеме жұмыстарына тыйым салынады, ал келушілер саны бақылауда болуы керек.

4.1. Осы жағдайларда қандай табиғатты қорғау мәртебесі берілуі ең ықтимал? [1]

1 ұпай: Ұлттық саябақ / парк

4.2. Жасыл-алтын түсті таран (*Asplenium chlorochryseum*) - биіктігі 40 см-ге дейін жететін сирек кездесетін кішкентай бұта, сопақша, түкті жапырақтары және тығыз шоғырланған сары гүлдері бар.

Ол тек Чара құмдарында кездеседі және осы аймақтың эндемигі. Чара құмдарында бұл өсімдіктің тіршілігін қамтамасыз ететін негізгі фактор не? [1]

Келесілерден кез келген бір дұрыс фактор (1 ұпай): терең тамыр жүйесі / ксероморфтылық (ылғал тапшылығына төзімділік) / эол құмдарына бейімделу

В бөлімі. Науру

Науру аралы көтерілген маржан атоллы болып табылады.

1. Атоллдардың түзілу процесін түсіндіріңіз. [2]

Жанартаулық арал: Алдымен таяз сулармен қоршалған жанартаулық арал пайда болады. – 0,5 ұпай

Шеткі (жағалық) риф: Теңіз деңгейінен жоғары шығып тұрған жанартаулық аралдың айналасында жағалаулар бойында маржан рифі пайда болады. – 0,5 ұпай

Тосқауыл (барьерлік) рифі: Арал баяу бата бастайды (тектоникалық процестерге немесе эрозияға байланысты), ал маржан жоғары қарай өсе береді, аралдан лагунамен бөлінген тосқауыл рифін құрайды. – 0,5 ұпай

Атолл: Жанартаулық арал толығымен су астына кетеді. Орталық лагунаны қоршап тұрған маржан рифінің сақинасы қалады — бұл атолл. – 0,5 ұпай

Науру – Тынық мұхитының орталық бөлігіндегі ергежейлі аралдық мемлекет. XX ғасырда ел табиғи ресурстардың бір түрін өндірумен байланысты қарқынды экономикалық өрлеуді бастан кешірді, бірақ кейіннен 90-шы жылдары арал экономикалық дағдарысқа ұшырады.

2.1. Берілген шикізатты атаңыз [0.5] **Фосфорит**

2.2. Аралда экономикалық дағдарыстың неліктен орын алуы мүмкін екенін болжаңыз. [1.5]

Шикізат (фосфорит) қоры таусылды – 0.5 ұпай

Шикізаттың (фосфориттің) экспортына тәуелділік НЕМЕСЕ әртараптандырылған экономиканың болмауы – 1 ұпай

Науру 1968 жылы тәуелсіздік алғанға дейін ол жерде балық аулау және көкөніс өсіру танымал болған. Науру халқының сол кездегі тамақтануы негізінен теңіз балықтарынан тұратын, жемістер, тамыр жемістер және кокос жаңғағы. Уақыт өте келе Науру халқы арасында семіздік деңгейі ең жоғары елдердің біріне айналды.

3.1. Науру экономикасындағы өзгерістер халықтың тамақтану құрылымына қалай әсер еткенін түсіндіріңіз. [2]

Экономикалық өсімнен кейін азық-түлік импорты күрт өсті, өйткені адамдар азық-түлікті өздері өсіру/өндіру қажеттілігін көрмеді НЕМЕСЕ халықтың импорттық азық-түлікті сатып алу мүмкіндігі көбірек болды – 1 ұпай

Импорттық азық-түліктер негізінен өңделген және жоғары калориялы, құрамында қант пен май көп болды – 1 ұпай

3.2. Неліктен табиғи ресурстар таусылғаннан кейін, жергілікті тұрғындар арасында семіздік деңгейі әлі де жоғары екенін түсіндіріңіз. [1]

- Пайдалы қазбаларды өндіру егістік алқаптардың көлемін жойды және азайтты, бұл ауыл шаруашылығын дұрыс көлемде жүргізуді қиындатады**
- Қант пен майдың мөлшері жоғары калориялы импорттық өнімдерге тәуелділік**

- Қалыптасқан тамақтану әдеттері
- Өмір салтының өзгеруі (дәстүрлі қол еңбегінен бас тарту)
- Семіздікке генетикалық бейімділік

Баламалы логикалық жауаптар, егер сұраққа сәйкес келсе, қабылданады

3.3. Семіздіктен туындайтын **екі** ауру түрлерін атаңыз [1]

- II типті қант диабеті
- жүрек-қантамыр аурулары (гипертония, инфаркт, инсульт)
- тірек-қимыл аппаратының аурулары (артроздар, буындар мен омыртқаның ауыруы)
- тыныс алудың бұзылуы (ұйқыдағы апноэ)
- қатерлі ісіктің кейбір түрлерінің даму қаупінің жоғарылауы
Әрбір түр үшін – **0.5 ұпай (жалпы 1 ұпай).**

Семіздіктен туындайтын аурулардың баламалы түрлері қабылданады

3.4. Экономикалық тұрғыдан семіздіктің **екі** теріс салдарын атаңыз [2]

- денсаулық сақтауға жұмсалатын шығыстардың өсуі
- мемлекеттік бюджетке түсетін жүктемені ұлғайту
- еңбек өнімділігінің төмендеуі
- әлеуметтік төлемдерге тәуелділіктің өсуі
- еңбекке қабілеттіліктің төмендеуі
Әрбір салдары бойынша **1 ұпай (жалпы 2 ұпай)**

Экономикаға байланысты балама логикалық жауаптар қабылданады

С бөлімі. Такла-Макан шөлі

1. Такла-Макан - әлемдегі ең ірі шөлдердің бірі, Қытайдың солтүстік-батысында орналасқан

1.1. Осы өңірде шөлдің қалыптасуына әсер еткен негізгі факторды атаңыз және түсіндіріңіз. [1.5]

Жауын-шашынның жаңбыр көлеңкесі / орографиялық көлеңкесі / континенттілік

Фактордың атауы - **0.5 ұпай.**

Егер фактор **қате** аталған болса, тіпті ішінара түсіндіру берілген жағдайда да, осы тармақ бойынша **0 ұпай** қойылады.

Түсіндірме үшін ұпай ылғалды ауаның көтерілуі → жел жақ беткейде жауын-шашынның түсуі → ық жақ беткейде құрғақ ауаның қалыптасуы → аридтілік арасындағы байланыс көрсетілген жағдайда ғана беріледі.

Идеалға жақын жауап - **1 ұпай:**

Мұхит жағынан келген ылғалды ауа таулардың жел жақ беткейімен жоғары көтеріліп, салқындайды, су буы конденсацияланып, жауын-шашын түседі. Жота арқылы өткеннен кейін ауа ық жақ беткеймен төмен түсіп, құрғақ күйде жылынады, сондықтан жауын-шашын іс жүзінде болмайды - жауын-шашынның **жаңбыр көлеңкесі аймағы** қалыптасады. Аймақтың мұхиттан алшақ орналасуы (континенттілік) климаттың құрғақтығын қосымша күшейтеді.

1.2. Ең күшті желдердің солтүстік-шығыс бағыттан соғуының себебін атаңыз. [0.5]

Таулар түріндегі тосқауылдың болмауы

1.3. Қай мезгілде құмды дауылдардың ең көп саны байқалады? [0.5] **Көктем**

1.4. 1.3-тармақтағы жауабыңызды түсіндіріңіз [1.5]

Егер 1.3-тармақта мезгіл қате көрсетілсе, 1.4-тармақ бағаланбайды және берілген түсіндірменің сапасына қарамастан автоматты түрде **0 ұпай** алады.

Маусымдық қысым өзгерісін көрсету – **0.5 ұпай**.

Желдің күшею себептерін түсіндіру – **0.5 ұпай**.

Құмды дауылдармен байланысты көрсету – **0.5 ұпай**.

Көктемде Сібір **антициклоны әлсірейді**, ал шөл аумағы тез қызады да, **ауа қысымының төмендеуіне** әкеледі. Соның нәтижесінде күшті температуралық және қысымдық контраст қалыптасып, қуатты желдер пайда болады. Бұл желдер құм мен шаңды көтеріп, тасымалдайды, соның салдарынан құмды дауылдар жиілей түседі

2.1. Егер сурет солтүстікке бағытталған болса, бірінші фотода желдің қай бағытта соғатынын анықтаңыз? [0.5] **Оңтүстік-шығыс**

2.2. Бірінші фотода (сол жақта) нысандардың орналасуының өзгеруі салдарынан туындауы мүмкін **екі** теріс экономикалық салдарды түсіндіріңіз. [2]

Ауылшаруашылық жерлерінің және жайылымдардың құммен басылуы

-> өнімділіктің төмендеуі, жемшөп қорының қысқаруы, ауыл шаруашылығындағы экономикалық шығындар.

Инфрақұрылымның (жолдар, байланыс желілері, елді мекендер) зақымдануы және құммен көмілуі

-> жөндеу жұмыстарына кететін шығындар, тасымалдаудағы үзілістер және тауар жеткізудің кешігуі.

Шаңды және құмды дауылдар салдарынан көрінудің төмендеуі

-> көлік қозғалысының іркілістері, жол-көлік апаттарының көбеюі, логистикадағы экономикалық шығындар.

Халық денсаулығына теріс әсері (ауадағы шаң мен құм)

-> еңбекке қабілеттіліктің төмендеуі, денсаулық сақтау шығындарының артуы, еңбек өнімділігінің құлдырауы.

Ирригациялық каналдар мен су қоймаларының бітелуі

-> суару тиімділігінің төмендеуі, ауыл шаруашылығындағы шығындар.

Қорғаныс шараларына жұмсалатын шығындардың артуы

-> құм тоқтататын құрылыстар салу, көгалдандыру және мониторинг жүргізу қажеттілігі.

2.3. Екінші фотосуретте (оң жақта) аллювиалды конусты (веер) құрайтын шөгінділердің түйіршік өлшемі бойынша сұрыпталған-сұрыпталмағанын анықтаңыз. Неліктен олардың сұрыпталғанын / сұрыпталмағанын түсіндіріңіз. [1.5]

Шөгінділер сұрыпталған - 0,5 ұпай.

Егер «сұрыпталмаған» деп көрсетілсе, рельефтің байқалатын пішініне қайшы келгендіктен, осы тармақтың барлығы үшін **0 ұпай** қойылады.

Себебі тау шатқалынан жазыққа шыққан кезде ағынның жылдамдығы **күрт төмендейді**, нәтижесінде **ірі бөлшектер шыға берісте шөгеді**, ал **ұсақ бөлшектер конус бетімен ары қарай тасымалданады - 1 ұпай**

2.4. Екінші фотодағы (оң жақта) жер бедерінің экономикалық маңызын бағалаңыз: осы жер бедерінің өңірдің шаруашылық қызметіне тигізетін **бір** оң және **бір** теріс әсерін атаңыз. [2]

Оң әсері: топырақтың құнарлылығы - егіншілікке қолайлы. [1]

Теріс әсері: кенеттен болатын тасқындар кезінде су басу қаупі. [1]

D бөлімі. Орал тіл жанұясы халықтары

Орал тіл жанұясы – көбіне Еуропа елдері мен Солтүстік Еуразияда қоныстанған сөйлеушілер арасында таралған тілдердің ірі жиынтығы. Аталған тіл жанұясы сөйлеушілерінің едәуір бөлігінде өзінің тәуелсіз мемлекеті бар, ал қалған бөлігі басқа елдердегі өңірлердің және автономдық аймақтардың тұрғындары болып табылады.

1. D1 сызбасын зерттеңіз. Орал тіл семьясы халықтарының бірі орналасқан елдердің тізімінен өмір сүру сапасы ең жоғары **бір** елді таңдаңыз. [1]
 - A. Швеция
 - B. Финляндия
 - C. Венгрия

B жауабы [1]

A жауабы [0.5]

2. 1 пункттыңдағы таңдауыңызды **үш** себеп арқылы түсіндіріңіз. [3]

Егер B жауабы болса – ең жоғары ұпай саны 3

Өмір сүру ұзақтығы жоғары [1]

Тегін және қолжетімді білім беру [1]

Қоршаған ортаны сақтау шаралары [1]

Жан-жақты медициналық көмек [1]

Балама жауаптар қабылданады

Егер A жауабы болса – ең жоғары ұпай саны 1.5

Сапалы білім беру [0.5]

Дамыған әлеуметтік жүйе [0.5]

Жоғары сападағы медицина [0.5]

Экология [0.5]

Балама жауаптар қабылданады

3. 1 пункттынан басқа елді таңдаңыз және таңдаған еліңіз бойынша оның географиялық орналасуы белгілі бір шаруашылық түрін жүргізуге қалай әсер ететінін түсіндіріңіз. [1.5]

A/B жауабы(егер алдыңғы тармақпен сәйкес келмеген жағдайда ғана саналады) [0.5]

Орман: орман шаруашылығын ұйымдастыруға қолайлы жағдай жасайды [1]

Өзендер: энергетикалық саланың дамуына мүмкіндік береді,

гидроэлектростанциялар [1]

Теңіз: Теңіз арқылы жүргізілген сауда, балық аулау шаруашылығын жүргізу [1]

Балама жауаптар қабылданады

C жауабы [0.5]

Жазықтар және өзендер: құнарлы (аллювиалды) топырақ егіншілікті жүргізуге, дәнді-дақылдарды өсіруге, ауылшаруашылық алқаптарын суаруға (суармалауға) мүмкіндік береді [1]

Дунай өзені: ішкі су жолдары, жүк тасымалдау [1]

Балама жауаптар қабылданады

4. D2 сызбасын зерттеңіз және екі суретте бейнеленген су объектісінің **түрін** атаңыз. [0.5]

Су қоймасы немесе Бөген [0.5]

5. D2 сызбасында белгіленген нысанның қандай экономикалық маңызы бар? [1]

Қабылданатын жауаптар:

Жоғары көлемдегі электр энергиясын өндіру [1]

Кеме қатынасы көлігі [1]

Елді мекендерді шаруашылық мақсатында сумен қамтамасыз ету [1]

Балық аулау және балық шаруашылығының дамуы [1]

Рекреациялық туризм [1]

Балама жауаптар қабылданады

6. Берілген нысан қай өзен бассейнінде орналасқан? [1]

Еділ [1]

7. 6 пункттың жауабыңызды қолдана отырып, осы өзеннен тәуелді **бір** шаруашылық саласын анықтаңыз және өз таңдауыңызды түсіндіріңіз. [2]

Шаруашылық сала – 1 ұпай

Түсіндірме – 1 ұпай

Қабылданатын жауаптар:

Кеме қатынасы көліктері: Еділ арқылы жүк және жолаушыларды тасымалдау жүреді [2]

Ауыл шаруашылығы: алқаптарды суару, дәнді дақылдарды өсіру [2]

Балық аулау: балықтардың көп болуы, халықты тамақ ресурстарымен қамтамасыз ету [2]

Өнеркәсіп: суды салқындату, материалдарды өндіру, технологиялық процесстер мақсатында қолдану [2]

Энергетика: гидроэлектростанциялар, су көлемі мен энергиясы есебінде электр энергиясының өндірілуі [2]

Балама жауаптар қабылданады

Е бөлімі: Фиджи суы

1. Фиджидің экспорттық құрылымында экономиканың қай секторы ең үлкен екенін анықтаңыз. [0.5]

Бірінші/бастапқы сектор - 0.5 ұпай

"Су" немесе "ауыл шаруашылығы" сияқты жауаптар қабылданбайды

2.1. А1 сызбасын қолдана отырып, 2024 жылы Фиджи бөтелкедегі суды қанша көлемде экспорттағанын АҚШ долларымен есептеңіз. [1]

288 миллион АҚШ доллары - 1 ұпай

280-295 миллион доллар аралығындағы жауаптар - 0.5 ұпай

2.2. Негізгі экспорттық тауардың бөтелкедегі су екендігі қандай екі әлеуметтік-экономикалық артықшылықтар беретінін талдаңыз. [2]

Әрбір дұрыс дәлел үшін 1 ұпай (жалпы 2 ұпай): жұмыс орындарын құру/жоғары қосылған құн/тұрақты валюта кірісі/әлемдік экономикалық дағдарыстарға аз тәуелділік

Fiji Water суы Фиджидегі Вити Леву аралында орналасқан қорғалған артезиан бұлағынан алынады.

3. Fiji Water бөтелкедегі судың шығу тегі туралы қандай мәлімдемелер дұрыс екенін анықтаңыз. Т - дұрыс, F - дұрыс емес. [2.5]

1.	Fiji Water жер үсті өзендері мен Фиджи көлдерінен өндіріледі	T	F
2.	Фиджи аралдарының шығу тегі жер асты суларының жиналуына қолайлы саңылаулы/кеуекті (пористый) жыныстардың пайда болуына ықпал еткен.	T	F
3.	Фиджидің физикалық-географиялық жағдайы артезиан суларын шексіз пайдалану әлеуеті бар ресурс ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.	T	F
4.	Фиджидің аралдық жағдайы бөтелкедегі суды әлемдік нарықтарға экспорттау кезінде көлік шығындарын азайтады.	T	F
5.	Фиджидің физикалық-географиялық оқшаулануы Fiji Water брендінің құндылығын экологиялық тазалықпен байланыстыру арқылы арттырады	T	F

Әр дұрыс жауапқа 0.5 ұпай

4. Фиджи аралдары Коппен классификациясы бойынша қандай климатқа жататынын анықтаңыз. [1]

Теңізді тропикалық/Af/Am - 1 ұпай, қалған жауаптар қабылданбайды

5.1. А3 сызбасын қолдана отырып, Фиджидегі артезиан сулы горизонттарының максималды толтыру айын және олардың салыстырмалы түрде сарқылу маусымын көрсетіңіз және жауабыңызды қысқаша дәлелдеңіз. [2]

Максималды толықтыру айы - қаңтар (қыс). - 0.5 ұпай

Қаңтарда ішкі тропикалық конвергенция аймағы (ITCZ) оңтүстікке қарай жылжып, Фиджидің үстінен өтіп, жауын-шашын мен жер асты суларының белсенді инфильтрациялық қоректенуін тудырады. - 0.5 ұпай

Салыстырмалы сарқылу маусымы - жаз. 0.5 ұпай

Осы кезеңде ITCZ Солтүстік жарты шарға ауысады, нәтижесінде жауын-шашын азаяды. - **0.5 ұпай**

5.2. Эль-Ниньоның Фиджидегі жер асты суларының толуына қалай әсер ететінін болжаңыз. [1]

Эль-Ниньо **жер асты суларының толуын азайтады**, өйткені бұл Оңтүстік Тынық мұхитында жауын-шашынның азаюына және құрғақ жағдайларға әкеледі. - **1 ұпай**